

Derera Miklós (Nicholas F. Derera) 90 éves

Derera Miklós 1919. január 5-én született Budapesten. A kecskeméti Református Gimnáziumban érettségizett, majd a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági Karán diplomázott. Ezt követően fiatal növénynemesítőként először a Monori Magnál, később Mauthner Ödön vetőmag vállalatánál tevékenykedett. Akkoriban ezek a cégek igen jelentős helyet foglaltak el a magyar vetőmag szakmában. Később, az ötvenes évek elején vezető állásokban a Földművelési Minisztérium különböző vállalatainál volt alkalmazásban. Ő irányította Székkutason a gyapotnemesítési kutatásokat, mely tapasztalatok oly fontosakká váltak későbbi életében.

A forradalom és szabadságharcot követően, 1957 szeptemberében érkezett Ausztráliába, mint menekült. Új hazájában, először gyári munkás, majd laboratóriumi asszisztensként dolgozott. Innen került New South Wells (NSW) Földművelésügyi Minisztériumának Intézetébe kutató agronómusként, hogy kidolgozza hol, és hogyan lehetne gyapotot termelni a régióban. Az állam északnyugati területén sikeresen szervezte meg a gyapottermelést, s ez a tevékenység igen jelentős profitot hozott az ott élőknek, s magának az államnak is. A fiatal Derera ezzel nagy nevet, s elismerést szerzett magának a farmerek, az állam irányítói és a tudományos körökben egyaránt. Ebben az időben a Nandewari hegyláncon fedezte föl a róla elnevezett gyapotfajt (*Gossypium nandewarensis* Derera). Rövid idő alatt nagy népszerűsége tett szert, s a farmerek Nick Derera-ként hívták. A Sydney-i Egyetem meghívására 1961-ben Búza Kutató Intézetben kezdte meg 20 éves búzanemesítési pályafutását. 1973-tól 1981 évi nyugdíjba vonulásáig vezette ezt a kutatóhelyet. A búzakupatásokban is a gyapotéhoz hasonló sikereket ért el. Munkatársival több, mint 10 új búzafajtát állított elő a bő húsz év során, melyek közül számos terjedt el nagy területen a természetben, s közülük több fajtát használnak a világban a nemesítők programjaikban (Mendos, Gamut, Gamset, Timgalen, Gatcher, Songlen, Shortim, Timson, Sunkota, Suneca, Sunstar). Ezen évek során, a sikeres fajtaelállítás

mellett, intézetében jelentős módszertani fejlesztéseket is végeztek, melyet az egész világon megismerhettek, s több helyen alkalmaztak is a nemesítők. Forradalmasították, gépesítették a tömegszelekciót (Mechanical Mass Selection /MMS/system), s világelsőként vezettek be korai szelekciós technikákat a kalászban csírázás (Preharvest Sprouting) elleni nemesítésben. A búza szárazságtűrésében jelentős élettani bélyegeket (szálkázottság) az elsők között kutatta munkatársaival. Derera a hetvenes évek elején egy nemzetközi együttműködést indított a kalászban való csírázás problémájának leküzdésére, melyből indult a négyévente több száz résztvevővel folyó tanácskozás, az International Symposia on Preharvest Sprouting in Cereals. E konferencia szervező bizottságának ma is tiszteletbeli elnöke. Több, mint száz publikációt írt, s ő szerkesztette a „Preharvest Field Sprouting in Cereals” című, 1989-ben az USA-ban megjelent alapmunkát.

1981-ben 62 évesen ment nyugdíjba, s azóta is rendkívül aktív. Volt munkahelyén nyilvános rendkívüli egyetemi tanár, tudományos magán tanácsadó többnyire kertészeti témakörökben. Munkássága számos elismerésben részesült. Fellow of the Australian Institute of Agricultural Science (1977); Certificate of Appreciation for Services to the Community from the RSL (1979) NSW Branch; Farrer Memorial Medal (1981) (FMM); Rotary Award for Vocational Excellence (1983); Silver Medal by the International Biographical Centre Cambridge (1999). Munkájának talán legnagyobb elismerése volt, amikor a Brit Királynő 1994 júniusában az Ausztrál Rend tagjává fogadta: Member of the Order of Australia (1994) in the Queen's Birthday List (AM).

Derera Miklós tagja annak az évről évre létszámában fogyatkozó nagy generációnak, akik a külföldre menekülésüket követően új hazájukban az állampolgárság mellé hírnevet és dicsőséget szereztek maguknak és az óhazának is. A Sydney mellett élő magyar származású kutató ma is dolgozik, s a világban sokakkal, így velünk, magyarokkal is tartja a kapcsolatot. Feleségével 1946 óta élnek boldog házasságban és sok örömük van fiuk családjában, a négy unokában. Aktivitására jellemző, hogy az elmúlt években is több paprika és dísznövény fajtája kapott Ausztráliában állami elismerést. Most, amikor Derera Miklóst szívből köszöntik a magyar nemesítők és agrárszakemberek, egyúttal további aktív, s alkotó éveket, sok örömet és boldogságot kívánunk neki családjá, barátai és munkatársai körében!

Bóna Lajos